



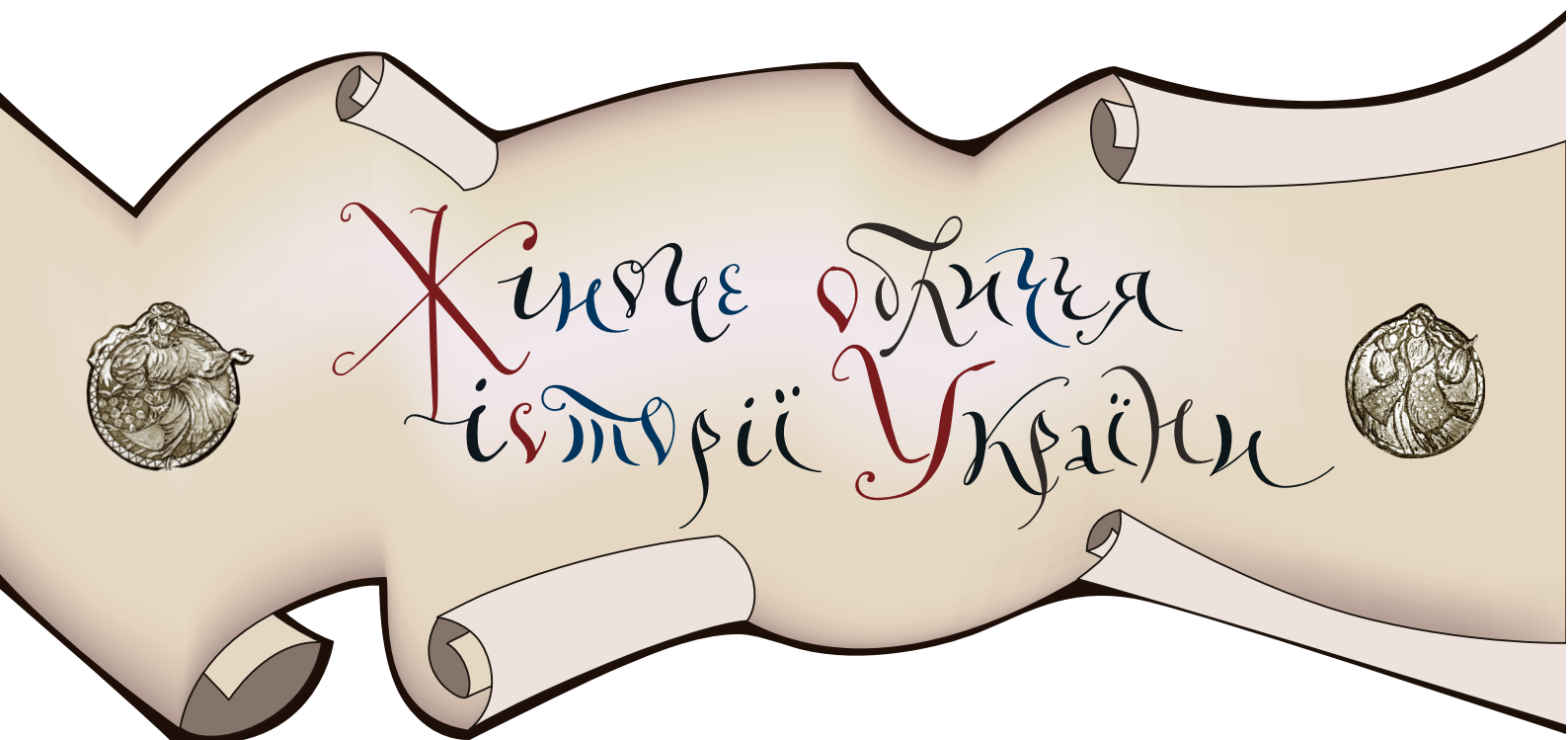
Христос одлуча
існоті України





*Ще не вмерла Україна,
якщо живуть і діють
українки.*

*НАТАЛІЯ
Полонська-Василенко*





Історія України від найдавніших часів до сьогодення є історією чоловіків. Найчастіше в історичних працях жінку – яскраву, неповторну й сильну особистість – згадують лише як матір, доньку, дружину, сподвижницю видатного чоловіка.

У підручниках і довідниках з історії України жіночі імена фігурують зрідка. Важко уявити, скільки їх невідомі тільки тому, що ці імена «жіночі».

Українські жінки, які прагнули свободи й гідного становища в рідній країні, не намагалися «увійти в історію» та не ставили цього собі за мету. Вони всім серцем вболівали за свою країну й хотіли кращої долі для своїх нащадків.

Але ці жінки не тільки мріяли про «світле майбутнє», вони щоденно будували його своєю працею, боролися за нього в доступний для них спосіб

The history of Ukraine from ancient times till today remains the history of men. Too often in history a woman of a brilliant, unique and strong personality is mentioned only as a mother, daughter, wife, or a fellow champion of some outstanding man. One can find only few women's names in school textbooks on the history of Ukraine. It is hard to imagine how many of them are forgotten and missing from historical records only because these names are "female".

Many Ukrainian women seeking freedom and a dignified position in their home country never tried to "make a historical record" for the sake of personal fame. With all their hearts they grieved for their country and wanted a better life for their descendants.

At the same time, these women did not just dream about a "bright future"; they built it with their daily work, fought for it in



і віддавали йому свої знання, творчий потенціал, сили, а інколи й життя.

Тисячолітня історія України сповнена безлічі драматичних подій, соціальних і етнічних конфліктів та протистоянь, кровопролитних війн і руїни.

Та були у ній й періоди процвітання, спокою і добробуту, часи піднесення мистецтв і освіти, розвитку доброчинності та розбудови міст. Усі ці явища впливали на життя і долі жінок різних верств. Їхній історичний досвід – скарбниця ідей та практик жіночої самореалізації, емансипації, часто всупереч несприятливих обставин.

Ця експозиція – спроба згадати імена та вшанувати пам'ять славетних українок, які присвятили життя і творчість боротьбі за розвиток самосвідомості українського жіноцтва, за його просвіту та права.

Кожна жінка, згадана в цій експозиції, своїм життєвим прикладом зробила внесок у справу боротьби за гендерну рівність.

Кожна із згаданих тут осіб – яскрава зірка в історії українського жіноцтва. Зірки згасають. Імена залишаються в історії, допоки їх пам'ятають люди. Жіночі долі й досягнення надихають наших сучасниць. Їхнє світло і через століття освітлює шлях тим, хто невтомно торує свою незалежну життєву стежку.

every possible way devoting all their knowledge, creativity, strength, and sometimes even their lives to this cause. The Ukrainian women's movement has its own peculiarities and unique characteristics.

Thousands years of Ukrainian history are replete with numerous dramatic events, social and political conflicts, bloody wars and destruction. There have been also periods of peace and prosperity and times when the arts and sciences flourished, charity was widespread and cities were built. All that affected the lives of women from different social strata. Their historical experiences represent a depository of ideas and practices of women's self-fulfillment and emancipation, often despite the unfavorable circumstances.

This exhibit aims to pay tribute to famous Ukrainian women and retrieve the names of those who dedicated their lives to the better future of Ukrainian women, who struggled for their recognition and empowerment, for women's rights and gender equality.

Every woman represented in this exhibit is a bright star in the Ukrainian women's history. Stars go out. The names remain in history until people remember them. Women's lives and achievements inspire our contemporaries. Through centuries those stars' light illuminates the way for those who tirelessly follows their own independent life path.

Початок
Жінчої історії

The Beginning
of Women
History



*Із цього імені почалась
історія славного
українського жіноцтва*

*The history of glorious
Ukrainian womanhood
begins with this name*





ЛЬГА – велика київська княгиня (945–957). Керувала державою Київська Русь у роки неповноліття сина Святослава Ігоревича.

За народним уявленням Ольга – взірець шанованої жінки. В історії України вона мудра правителька високого дипломатичного хисту, реформаторка внутрішнього життя держави в економічній, культурній, ідеологічній сфері. Канонізована православною церквою як свята.

Аналіз багатьох письмових джерел Х–ХV ст. засвідчує, що поряд з іменами великих княгинь, саме становище яких передбачало їх участь в політичних подіях можна зустріти немало імен княжих дружин, сестер, дочок – учасниць політичних подій, феодалських війн, і просто значних особистостей, які досягли чималих успіхів в медицині, математиці, астрономії, в культурному житті князівств.

Ранньофеодальна руська історія дає немало прикладів, коли знаходячись при владі жінки ініціювали та успішно проводили реформи.

Історія життя Ольги, Предислави і Марії Добронеги Володимирівни – яскравий приклад мудрих та успішних жінок у політичній сфері.



LHA – the Grand Duchess of Kyiv (945-957). Olga governed the Kyivan Rus state during the tutelage of her son Sviatoslav Ihorevych. For many, Olha is the model of an honorable woman. In Ukrainian history she is known as a wise governor with great diplomatic talent; she is famous for successful administrative and tax reforms as well as for her cultural endeavors. The Orthodox Church canonized Olha as a saint .

The historical sources from the 10th-15th centuries prove that along with the names of great princesses, whose position allowed their participation in political life, one can find many names of noble women who also participated in political events, feudal wars, etc.; many of them turned into famous scientists in medicine, mathematics, astronomy, other contributed to the cultural life of the medieval principalities.

The early feudal history of Kyiv Rus offers many examples of women in power who initiated and successfully carried out reforms.

The biographies of Olha Predyslava and Maria Dobroneha Volodymyrivna are but few names from a long list of women who deserve their place in national history.



Дочки Ярослава Мудрого

Yaroslav Mudryi Daughters

Масштаби державної та суспільної активності давньоруських жінок сягли далеко за межі кордонів їхньої Вітчизни. Руські княгині – дружини європейських монархів відігравали помітну роль у державному й культурному житті Франції, Німеччини, Візантії, Швеції, Норвегії, Данії, Польщі, Угорщини.

Три дочки Ярослава Мудрого стали королевами Франції (Анна), Угорщини (Анастасія) та Норвегії (Єлизавета), лишивши по собі яскравий слід і добру пам'ять в історії цих держав. Усі вони були сильними особистостями і, як на той час, дуже освіченими людьми.

У Франції в містечку Санліс встановлено скульптуру Анни Ярославни з написом: «Анна руська, королева французька».

The scope of political and social activities of medieval Ukrainian women reached far beyond the borders of their homeland. Ruthenian princesses, the wives of the European kings, played important roles in the public and cultural life of France, Germany, Byzantium, Sweden, Norway, Denmark, Poland and Hungary.

Three daughters of Yaroslav the Wise became the Queens of France (Anna), Hungary (Anastasiia) and Norway (Yelyzaveta) and left visible traces in the history of these countries. All of these women had strong personalities and were highly educated people for their times. A monument for Anna Yaroslavna with the inscription: "Anna of Kyiv, Queen of France" is located in the town of Senlis in France.

Прабавін імяў
Жанок
Legal Status
of Woman



Анастасія Гольшанська жертвувала кошти на українську першокнигу «Пересопницьке Євангеліє».

Галшка (Єлизавета) Гулевичівна

стала засновницею київської братської школи, що переросла згодом у славетну Києво-Могилянську Академію. У цьому ж ряду варто згадати ім'я Марії Рівненської – засновниці українського міста Рівне. Одним із найяскравіших імен, пов'язаних з розквітом пісенної творчості, є ім'я легендарної народної поетеси Марусі Чурай. Про її винятковий талант свідчить те, що в історії української літератури її знають як українську Сафо.

Проте не варто думати, що всі жінки високого соціального статусу мали рівні з чоловіками права й можливості щодо участі в політичній, адміністративній, дипломатичній, культурній діяльності.

В Україні XVI–XVII ст. суспільне становище жінок, на відміну від Західної

Європи, залежало не стільки від суспільного статусу чоловіка, скільки від власного майнового становища. Тому шляхтянки, незалежно від сімейного стану, володіючи величезними латифундіями, користувалися привілеями та посідали поважне суспільне становище.

Правовий статус жінок регулювали норми Литовського статуту, у карних і цивільних постановах якого був закріплений принцип рівної правосуб'єктності для чоловіків і жінок.

Anastasiia Holshanska donated money for the Peresopnytske Gospel, the first Ukrainian gospel. Halshka (Yelyzaveta)

Hulevychivna was the founder of the Kiev Fraternal School, which later evolved into the famous Kyiv-Mohyla Academy. Among these names, Mariia Rivnenska should be mentioned as the founder of the Ukrainian city of Rivne. Marusia Churai's legendary name is one of the brightest representative of the Ukrainian poetry and folk singing. For her exceptional talent Marusia is known as Sappho of the Ukrainian literature.

It would be wrong to think that all women of a higher social standing had rights and opportunities equal to men in what concerns their participation in political, administrative, diplomatic, and cultural activities. Unlike Western Europe, in the 16-17th century Ukraine, the social status of women depended not so much on the social status of her husband, but rather on their own prosperity. Therefore, noblewomen who owned large estates enjoyed many privileges and occupied respectable social positions, regardless of their marital status.

The legal status of women was regulated by the norms of the Lithuanian Statute; its criminal and civic codes recognized women as full-fledged participants of legal process.





Правовий статус Жінок

Українські жінки-шляхтянки у зазначений період мали широку свободу та правову незалежність, не надто поступаючись у своїх правах чоловікам. Жінки-землевласниці – нарівні з чоловіками – були повноцінними платниками податків. Жінки були залучені до громадсько-політичної діяльності: брали участь у справах місцевого самоврядування, інколи навіть ішли на військову службу.

Жінки мали право звертатися до суду та свідчили в суді. Вони управляли маєтками та воювали.

Олена Завісна, Олена Виговська, Олена й Катерина Хмельницькі – славнозвісні українки, які поруч із чоловіками боролися за національне визволення народу.

Намагання татар позбавити жінок політичних і майнових прав не мали впливу на Україні, хоча були сприйняті в Росії.

Ukrainian noblewomen during this period enjoyed substantial freedom, their rights were not much inferior to that of men. Female landholders - like men - were full taxpayers. Many women were involved in social and political activities - they took part in local self-government and sometimes even did military service. Women had the right to seek justice and to testify in court. They managed estates and fought for their property.

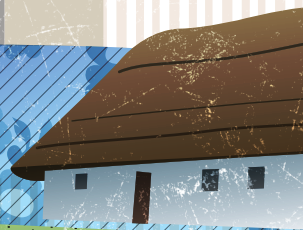
Olena Zavisna, Olena Vyhovska, Olena and Kateryna Hmelnytska were all prominent Ukrainian women who fought for national liberation of the people alongside men.

Tatars failed to deprive Ukrainian women of their political and property rights, but these attempts were successful in Russia.



Разлучення

Divorce





Для шлюбності XVI–XVII ст. в Україні було характерне таке унікальне для середньовічної Європи явище, як розлучення, причому воно відбувалося не лише з причини, які допускала церква, а й через незгоду в подружжі і навіть через втрату довіри та любові чи хронічну хворобу одного з членів подружжя.

Процес розлучення відбувався шляхом подання обопільної «протестації» з визначенням матеріальних умов і прав дітей. Після всіх формальностей, пов'язаних з розлученням, чоловік і жінка могли вступати в нові шлюби.

У порівнянні з іншими країнами того часу, українські жінки мали значно ширші майнові та подружні права.

Although divorce was atypical to medieval Europe, it was practiced among Ukrainians in the 16-17th centuries. Besides of reasons recognized sufficient for divorce by Church, family conflicts, distrust, lack of mutual love, or chronic illness of a spouse were considered legitimate ground for divorce. To get divorced spouses had to submit mutual protestation with a statement of property and paternal rights. After all the formalities completed, the former spouses were permitted to remarry.

Ukrainian women enjoyed relatively wider family and property rights as compared to other countries of that time.





Козачка доба

Cossack Period

У козацькому праві, яке визнавали іноземні держав і польський уряд, жінкам було відведено особливе місце.

Запорозька Січ мала систему законів і звичаїв, які регламентували стосунки козаків з жінками. Козакам не дозволяли одружуватися та мати сім'ю в місці їхнього перебування (на Січі). Дружини, якщо такі були, мали жити поблизу від Січі, в зимівниках і слободах, куди козаки навідувалися час від часу.

Жінки козацьких старшин мали у своєму розпорядженні кошти – доходи з родинних маєтків – та значну автономію в подружжі. Жінкам дозволяли брати участь у козацьких судах. На жіночі плечі повністю лягала відповідальність за дітей і господарство. За відсутності чоловіка жінка фактично була самостійною господинею, дбала і про себе, і свою сім'ю. Зневагу до жінки, незалежно від її національності (чи то українки, чи то іноземної полонянки), козаки суворо переслідували.

Відсутність постійного спілкування з жіноцтвом на Січі призводила до ідеалізації жіночого начала. У системі духовних цінностей запорожців традиції шанування жінки-матері набули світоглядного значення.

Women were assigned a special status in the Cossacks' law, which was recognized by foreign states and the Polish government. There were norms and regulations regarding the Cossacks' relationships with women in the Zaporizhian Sich legislation and customs. The Cossacks were not allowed to marry and have a family while living within the Sich. During the winter, wives, if any, had to live in nearby villages, so the Cossacks visited them from time to time. Owing to income from the family estates Cossack women had some money at their disposal. Married women also enjoyed considerable autonomy and were allowed to participate in Cossack courts. Women bore the complete responsibility for childrearing and households. In the absence of men, a woman was actually a self-reliant proprietress that took care of herself and her family. The disdain for women, regardless of nationality was penalized among Cossacks. Lack of women among Cossacks caused certain idealization of women in that milieu.

Кирило-Методіївське Братство

Cyril and Methodius Brotherhood



Осміслення суспільних проблем жіноцтва в Наддніпрянській Україні розпочалося у першій половині XIX ст. Перше звернення до жіночого питання пов'язане з дослідженням культури українського народу.

Ширшої розробки ідея емансипації жінки набрала в 30-40-х рр.

Жіноча проблема як соціальна пролунала в творчості Тараса Шевченка. Зображаючи тяжку долю жінки-селянки, поет закликав до протесту проти соціальної несправедливості, й цей заклик почуло демократично налаштоване жіноцтво.

Кирило-Методіївське братство (1844–1847 рр.) створило перший програмний документ – «Визволення жінки», в якому закликала

позбутися переважного ставлення до жінки як істоти нижчої.



The critical thinking on women's issues in the Dnieper region of Ukraine started in the first half of the 19th century. Initially women's issues drew the attention of scholars studying the Ukrainian folk culture. The idea of women's emancipation was further elaborated in the 1830-40's. Taras Shevchenko repeatedly raised women's issues as a social concern in his works. Depicting the peasant woman's tough life, Shevchenko called for protest against social injustice, and women of democratic spirit heard his appeal. The Brotherhood of Saints Cyril and Methodius (1844-1847) created the first programmatic document on this matter titled "Liberation of a Woman" which claimed to stop treating women as inferior beings.

